

N:o 1.

Ank. till Riksd. Kansli den 28 April 1883, kl. 11 f. m.

Utlåtande, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inrättande af en postsparbank för riket.

Till Riksdagen har den 6 sistlidne Mars aflåtits en så lydande proposition (N:o 40):

I syfte att inrätta en postsparbank för riket vill Kongl. Maj:t, med åberopande af bifogade protokoll öfver finansärenden för denna dag, härmed föreslå Riksdagen att

dels antaga närlagda förslag till förordning angående en postsparbank i riket,

dels besluta, att postsparbanken må ega ej mindre att i Riksbanken öppna upp- och afskrifningsräkning med åtnjutande för derå insatta medel, inom högst fyra hundra tusen kronor, af ränta enligt fullmäktiges i Riksbanken bestämmande, än äfven att, utan ställande af säkerhet, i Riksbanken begagna kreditiv till det belopp och mot den inträdesafgift samt under de villkor i öfrigt, Fullmäktige finna skäligt föreskrifva,

dels ock medgifva, att Kongl. Maj:t må tills vidare bestämma såväl arfvoden för ordförande och ledamöter i styrelsen för postsparbanken och ersättning till postverkets tjenstemän för deras bestyr med postsparbanksrörelsen som ock löner och arfvoden för den byråchef och de biträden i öfrigt, som måste anställas hos Generalpoststyrelsen för att besörja de göromål, som tillhöra postsparbanken;

varande det denna nådiga proposition bilagda Förslag till förordning så lydande:

Förslag

till

Förordning angående en postsparbank för riket.

§ 1.

*Postspar-
bankens
ändamål.*

Postsparbankens ändamål är att, under statens garanti, emottaga penningar, desamma förränta och genom räntas läggande till kapitalet ytterligare förkofra samt medlen i stadgad ordning vederbörande tillhandahålla.

§ 2.

*Insättning i
allmänhet.*

Mom. 1. En hvar eger att för egen eller annans räkning insätta medel i postsparbanken.

Mom. 2. Insättning kan ega rum vid de postanstalter, postsparbankens styrelse bestämmer, å alla de tider, då postanstalten hålles öppen för allmänheten.

Mom. 3. Första gången insättning verkställes, skall uppgift lemnas om namn, födelseår, månad och dag, hemvist och, der sådant kan ske, lefnadsyrke för den, till hvars förmån insättningen eger rum. Göres insättningen till förmån för minderårig, böra, om så ske kan, äfven föräldrarnes namn uppgifvas.

§ 3.

*Minimumför
insättning.*

Minsta belopp, som på en gång må i postsparbanken insättas, utgör en krona. Derutöfver får insättning ske endast i helt krontal.

§ 4.

Mom. 1. För att underlätta besparing af äfven mindre belopp än en krona, tillhandahållas å de postanstalter, postsparbankens styrelse bestämmer, och hos särskildt antagne försäljningsmän sparmärken och sparkort. *Sparmärken och sparkort.*

Mom. 2. Sparmarke lyder å tio öre och betalas med samma belopp, hvaremot sparkort afgiftsfritt utbekommes af den, som vid emottagandet å detsamma anbringar minst ett sparmärke.

Mom. 3. Sparkort indelas i tio rutor. Sedan hvar och en af dessa rutor blifvit med sparmärke försedd, kan insättning i postsparbanken verkställas genom sparkortets inlemnande å postanstalt.

Mom. 4. Sparmarke må icke såsom betalningsmedel användas utom i det fall, som i denna § mom. 3 omförmäles.

§ 5.

Mom. 1. Vid första insättning erhåller insättaren afgiftsfritt dels en med seriebokstaf och ordningsnummer försedd motbok, utfärdad för den person, till förmån för hvilken insättningen eger rum, dels ock blanketter till qvittenser, afsedda att användas vid lyftande af innestående medel. *Motbok.*

Mom. 2. I motbok skall vid utlemnandet finnas infördt sammandrag af de författningar, hvilka röra allmänhetens förhållande till postsparbanken.

Mom. 3. För en och samma persons räkning må insättning å mer än en motbok ej ega rum; dock må minderårig, för hvars räkning medel blifvit af annan person insatta, kunna utbekomma särskild motbok för insättning af egna medel.

§ 6.

Insättning skall, för att vara gällande, af vederbörande tjänsteman å den postanstalt, der insättningen sker, qvitteras på sätt särskildt bestämmes. *Qvitto å insatta medel.*

§ 7.

Mom. 1. Ränta å insatta medel godtgöres endast för hel månad och beräknas från och med månaden näst efter den, då insättningen egt rum, till den månad, då medlen få lyftas. *Räntegodtgörelse.*

Mom. 2. Upplupen ränta lägges vid kalenderårs slut till kapitalet. A hvad af det sålunda uppkommande beloppet utgör helt krontal beräknas ränta från och med början af näst derpå följande år.

Mom. 3. På en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 2,000 kronor.

§ 8.

Räntefot. Mom. 1. Räntefoten å de medel, som äro eller varda i postsparbanken insatta, bestämmes af Konungen.

Mom. 2. Varder i räntefoten förändring beslutad, träder densamma dock icke i verket under löpande kalenderår ej heller förr än 4 månader efter det Konungens beslut i ämnet blifvit kungjort.

§ 9.

Uppsägning. Mom. 1. Den, som vill lyfta innestående behållning eller del deraf, skall, med uppvisande af motboken, beloppet å postanstalt skriftligen uppsäga och dervid uppgifva, genom hvilken postanstalt medlen böra utbetalas. Öfver uppsägningen meddelas bevis af postanstalten.

Mom. 2. Uppsägning bör i allmänhet verkställas:

for belopp af högst	50 kronor	minst 10 dagar,
» » öfverstigande	50, men ej 500 kronor	» 30 »
» » »	500, » » 1,000 »	» 60 »
» » »	1,000 kronor	» 90 »

allt före den dag, då medlen skola vara att lyfta.

Mom. 3. På postsparbankens styrelse ankommer emellertid att i särskilda fall, der sådant begäres och utan olägenhet för postsparbanken kan ske, medgifva utbetalning af insatta medel äfven inom kortare tid, än här ofvan stadgas.

Mom. 4. Befinnes åter tiden för postens gång påkalla, att vid någon postanstalt uppsägningstiden äfven för belopp af högst 50 kronor utsträcker till mer än tio dagar, bör postsparbankens styrelse meddela nödiga föreskrifter i ämnet, hvilka skola å postanstalten anslås.

Mom. 5. Afser uppsägning icke hela det innestående beloppet, må densamma ej lyda å annat än helt krontal.

Mom. 6. Hafva uppsagda medel icke blifvit af vederbörande lyftade inom tio dagar efter den dag, då desamma skolat tillhandahållas, anses uppsägningen hafva förfallit, och beräknas räntan å dessa medel, såsom vore de i postsparbanken ånyo insatta.

§ 10.

Mom. 1. Anmäler sig innehafvare af motbok till lyftande af medel, *Uttagning.* som blifvit uppsagda, tillhör det honom styrka sin behörighet dertill genom meddelande af sådana uppgifter, som här ofvan i § 2 mom. 3 omförmälas.

Mom. 2. Finnas dessa uppgifter vara öfverensstämmande med dem, som vid första insättningen afgifvits, verkställes utbetalningen. I annat fall öfverlemnas ärendet till postsparbankens styrelse, som eger att efter omständigheterna förordna om medlens utbetalande eller om frågans hänvisande till laga domstol.

Mom. 3. Vid medlens lyftande aflemnas till postanstalten qvitto, tecknad å sådan blankett, som i § 5 mom. 1 omförmäles.

Mom. 4. Beloppet af de lyftade medlen skall af vederbörande tjänsteman i motboken införas.

Mom. 5. Omfattar uppsägning hela det i motbok införda belopp, skall, jemte kapitalet, äfven upplupen ränta utbetalas, dervid motboken till postanstalten återställas.

§ 11.

Mom. 1. Gift kvinna må, äfven utan mannens samtycke, uppsäga *Gift kvinnas och minder- årigs rätt till uttagning.* och lyfta medel, som för hennes räkning innestå i postsparbanken.

Mom. 2. Likaledes må minderårig, som uppnått 15 år, jemväl utan särskild tillåtelse af målsman, förfoga öfver medel, insatta å sådan motbok, som han på grund af § 5 mom. 3 för insättning af egna medel utbekommit.

§ 12.

En och samma motbok må, för så väl insättning som uttagning af *Motboks användbarhet vid olika postanstalter.* medel, användas vid hvar postanstalt, der sparbanksrörelse finnes anordnad.

§ 13.

Mom. 1. En gång hvart år, före utgången af den månad, hvar *Motboks in- under första insättningen egt rum, bör motbok å postanstalt mot qvitto af-sändande till post-sparbankens styrelse.* lemnas, för att genom postanstaltens försorg insändas till postsparbankens styrelse, som besörjer motbokens granskning och införande i densamma af

den för nästförflutna kalenderår upplupna ränta, hvarefter motboken genom vederbörande postanstalt, i utbyte mot omförmälda qvitto, till egaren återställes.

Mom. 2. Underlåter motboks egare att densamma, inom tid som ofvan säges, till insändning aflemna, och yppar sig sedermera skiljaktighet mellan motbok och postsparbankens räkenskaper, då skola, i fråga om egarens tillgodohafvande, räkenskaperna ega vitsord.

§ 14.

Preskription. Innestå medel å motbok, på hvilken under loppet af tio år hvarken insättning eller uttagning egt rum, och har i afseende å dylik fordran icke vidtagits sådan åtgärd till fordringsrättens bevarande, som i Kongl. Förordningen den 4 Mars 1862, om tioårig preskription och om årsstämmning, föreskrifves, då skola medlen tillfalla postsparbanken. Dock eger postsparbankens styrelse att, med afseende å förekommande omständigheter, medgifva medlens utbetalande till motbokens egare.

§ 15.

Öfverlåtelse af motbok. *Mom. 1.* Öfvergår eganderätt till motbok från en till annan, vare sig genom arf eller testamente eller ock till följd af konkurs eller utmätning, skall anmälan derom ofördröjligen göras hos postsparbankens styrelse.

Mom. 2. Innan sådan anmälan skett och blifvit godkänd, medför öfverlåtelsen ej någon rätt mot postsparbanken.

Mom. 3. Öfverlåtelse af motbok må ej ega rum i annat fall, än som i mom. 1 af denna § säges.

§ 16.

Förlust af motbok. *Mom. 1.* Förloras motbok, bör sådant hos postsparbankens styrelse ofördröjligen anmälas, med uppgift å tid och omständigheter, under hvilka boken förkommit.

Mom. 2. Har sådan anmälan skett, eger styrelsen gå i författning derom, att motboken varder, på egarens bekostnad, tre gånger i allmänna tidningarne efterlyst.

Mom. 3. Sex månader efter det sådan efterlysning sista gången egt rum, må ny motbok, i den förkommas ställe, utfärdas af postsparbankens styrelse, på hvars pröfning ankommer, dels huruvida för den nya motbokens erhållande säkerhet bör ställas, dels ock om och, i sådant fall, med hvilket belopp särskild afgift skall för motboken erläggas.

Mom. 4. Genom ny motboks utfärdande varder den förra motboken till kraft och verkan mot postsparbanken dödad.

§ 17.

Gör egare af motbok till postsparbankens styrelse framställning derom, att för medel, som på hans räkning i postsparbanken innestå, må inköpas räntebärande obligation af det slag, som för postsparbankens egen räkning anskaffas, tillhör det styrelsen föranstalta, att, så vidt ske kan och inom den i § 9 mom. 2 stadgade uppsägningstid, dylik obligation varder, utan särskild afgift till postsparbanken, inköpt till förmånligaste kurs, som kan betingas. Obligationen skall derefter genom vederbörande postanstalt motbokens egare tillhandahållas, mot erläggande af belöpande franko- och assurances-afgifter, i fall obligationen, för att egaren tillställas, skall med post från en till annan ort befordras.

Förmedling af obligationsköp.

§ 18.

Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, insättas på upp- och afskrifningsräkning i Riksbanken.

Medlens fruktbargörande.

Mom. 2. För så stor del af dessa medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten, Sveriges allmänna hypoteksbank eller svenska hypoteksföreningar mellan jordegare å landet; dock med rätt för postsparbankens styrelse att intill högst hälften af de postsparbankens medel, som kunna blifva föremål för dylik fast placering, i stället för inköp af obligationer, göra medlen fruktbärande genom deras utlåning till Riksgäldskontoret mot dess å statens vägnar afgifna skuldförbindelse för att användas i och för statens odlingslånefonds räkning; börande i sistnämnda fall såväl tiden för återbetalning af dylik försträckning som räntan derå bero på aftal mellan postsparbankens styrelse och fullmäktige i Riksgäldskontoret.

§ 19.

Mom. 1. De med postsparbankens förvaltning förenade utgifter skola bestridas med den räntevinst, som på postsparbankens rörelse kan uppkomma.

Förvaltningskostnader, m. m.

Mom. 2. Till en början och så länge icke denna räntevinst dertill

lemnar full tillgång, bör af postverket förskjutas, hvad utöfver räntevinsten kan för ändamålet erfordras.

Mom. 3. Sedan hvad sålunda förskjutits blifvit postverket ersatt, skola de öfverskott, som kunna uppkomma, användas uteslutande för postsparbankens egna ändamål.

§ 20.

Arsberättelse m. m. *Mom. 1.* Efter bokslut, som för hvarje kalenderår verkställs, skall styrelsen till Konungen afgifva underdänig berättelse om postsparbankens tillstånd och förvaltning.

Mom. 2. Vid afgifvande af denna berättelse åligger det styrelsen att yttra sig rörande det belopp, som af postsparbankens medel må under det löpande året användas för vidtagande af åtgärder, hvilka afse främjande af sparsamhet, särskildt inom de mindre bemedlade samhällsklasserna.

§ 21.

Postsparbankens styrelse. *Mom. 1.* Postsparbankens styrelse utgöres af Generalpostdirektören såsom ordförande, samt fyra ledamöter, nemligen den byråchef i Generalpoststyrelsen, som är föredragande för ärenden rörande postsparbanken, en af Konungen särskildt förordnad ledamot samt en af fullmäktige i Riksbanken och en af fullmäktige i Riksgäldskontoret, hvilka båda sistnämnda ledamöter bemälda fullmäktige hvar för sig inom sig utse.

Mom. 2. Är Generalpostdirektören hindrad att i handläggning af ärendena hos styrelsen deltaga, skall såsom ordförande i styrelsen tjenstgöra den byråchef i Generalpoststyrelsen, Konungen dertill förordnar.

Mom. 3. Om sättet för ärendenas handläggning hos postsparbankens styrelse och i hvilka ärenden styrelsens ordförande eger ensam besluta bestämmas af Konungen.

§ 22.

Riksbankens befattning med postsparbankens medel. Fullmäktige i Riksbanken besörja, att för de medel, som af postsparbankens styrelse anvisas, obligationer inköpas af den beskaffenhet denna förordning bestämmer; låta för postsparbankens räkning i Riksbanken förvara de postsparbanken tillhöriga obligationer och andra värdehandlingar mot den ersättning till Riksbanken, som af fullmäktige bestämmas; samt föranstalta, på framställning af postsparbankens styrelse, om försäljning eller pantsättning af postsparbankens värdehandlingar till det belopp, styrelsen finner nödigt.

För de skäl, som föranledt den nu gjorda framställningen om upprättande af en allmän postsparbank för riket — hvilken framställning hufvudsakligen grundats på ett af särskilda komiterade efter verkställd utredning upprättadt förslag, hvaröfver yttranden afgifvits såväl af fullmäktige i Riksbanken som af Kongl. Generalpoststyrelsen — redogöres i det den nämnda propositionen bilagda statsrådsprotokoll öfver finansärenden den 6 sistlidne Mars; och då af föredragande departementschefens anförande till nämnda protokoll framgår, att en dylik sparanstalt skulle, äfven i vårt land, såsom flerstädes utomlands, vid sidan af redan bestående enskilda sparbanker fylla en synnerligen viktig uppgift, nemligen att genom lätt tillgänglighet särskildt till förmån för den stora del af Sveriges arbetarebefolkning, som år efter år på de mest olika ställen af landet såsom vid jernvägsbyggnader, flottningar m. m. söker sig arbete, möjliggöra uppsamlandet af äfven de minsta besparingar, i ett omfång, hvartill hittillsvarande sparbanker torde få anses oförmögna, har Utskottet, under åberopande af hvad i ofvannämnda statsrådsprotokoll och i komiterades den 23 December 1882 afgifna betänkande till stöd för sjelfva saken blifvit anfördt, ansett sig icke behöfva särskildt motivera sin hemställan om Riksdagens bifall till inrättandet af en postsparbank, utan öfvergår genast till granskning af de särskilda detaljbestämmelserna i det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget.

I sådant afseende har Utskottet funnit följande §§ i lagförslaget gifva anledning till anmärkning, nemligen § 7 mom. 3 samt § 18.

I förstnämnda paragrafs 3:dje moment stadgas, att på en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 2,000 kronor, hvilket stadgande, sammanställdt med § 5 mom. 3, innebär, att nämnda belopp skulle blifva det högsta, hvartill en persons innestående tillgodohafvande hos postsparbanken i allmänhet komme att uppgå.

Postsparbankens hufvudsyfte är att uppsamla och göra fruktbara de små besparingarna samt, sedan de växt till afsevärdt belopp, förmedla en fördelaktigare placering mot högre ränta än postsparbanken kan lemna. Vid sådant förhållande vill det synas Utskottet, att det af Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med komiterades hemställan, föreslagna maximibeloppet, hvarå ränta beräknas, vore väl högt tilltaget och att detsamma utan olägenhet skulle kunna nedsättas till en lägre summa, hvilken lämpligen torde kunna bestämmas till 1,000 kronor.

Väl har i några länder, der postsparbanker finnas inrättade, maximibeloppet för insättningar bestämts till högre belopp, än Kongl. Maj:t nu föreslagit, hvaremot erfarenheten från andra länder visar att lägre summor ansetts lämpliga. Utskottet föreställer sig emellertid, att genom beloppets fastställande till ofvannämnda lägre summa skulle befordras en hastigare pla-

cering af sammansparadt kapital i sådana obligationer, som dertill afsetts, och finner i denna omständighet ett stöd för den ifrågasatta ändringen. Vidtagandet af densamma skulle dessutom bidraga att häfva de från många håll med styrka framhållna, på farhågor för de hittillsvarande sparbankernas bestånd och jemna utveckling grundade betänkligheter mot postsparbankens inrättande. Klart är nemligen att ju lägre maximibeloppet sättes, desto hastigare kommer utströmningen af penningar, för hvilka sökes placering, att försiggå — säkerligen icke minst i de nuvarande sparbankerna, som i allmänhet gifva en högre ränta än postsparbanken; och då i postsparbanken antagligen och i enlighet med dess ändamål komma att insättas penningar, de der, om de icke uppsamlades af en sådan anstalt, säkerligen icke skulle finna vägen till någon af de vanliga sparbankerna utan åtgå till onödiga utgifter, torde den slutsats icke vara oberättigad, att de nuvarande sparbankerna, långt ifrån att hafva något att frukta af postsparbanken, tvärt om i densamma kunna motse en ingalunda obetydlig källa till förkofran. Erfarenheten från andra länder talar ock, enligt hvad i statsrådsprotokollet och komitébetänkandet framhålles, för det antagande, att postsparbanken och de vanliga sparbankerna hafva hvar sina särskilda verksamhetsområden, så att den förra ingalunda behöfver undergräfvat de senare, för så vidt nemligen dessa äro förtjenta af förtroende.

Skulle, i enlighet med hvad Utskottet ansett lämpligt, maximibeloppet för räntebärande insättningar nedsättas till 1,000 kronor, måste jemväl i § 9 mom. 2 vidtagas någon redaktionsförändring, så till vida, att orden »för belopp öfverstigande 1,000 kronor, minst 90 dagar» helt och hållet uteslutas, samt att orden strax förut: »för belopp öfverstigande 500 kronor, men ej 1,000 kronor minst 60 dagar», ändras till »*för belopp öfverstigande 500 kronor minst 60 dagar*».

Vidkommande derefter § 18 i förslaget, så innehåller mom. 1, att de i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, skola insättas på upp- och afskrifningsräkning, och då detta stadgande sammanställas med början af nästföljande moment, framgår deraf, att meningen är, att alla de medel, som anses behöfliga för att möta uppsägningar, skola å sådan räkning insättas.

Utskottet kan icke undgå, att mot detta stadgande göra anmärkning. Något skäl, hvarför de postsparbankens medel, som icke kunna placeras i obligationer eller sådana skuldförbindelser, hvarom i mom. 2 af denna § förmäles, skulle uteslutande insättas å upp- och afskrifningsräkning, hvarå endast mycket låg ränta godtgöres, finnes icke anfördt vare sig i statsrådsprotokollet eller i komitébetänkandet. Då postsparbanken genom stadgandet om uppsägningstid sjelf är skyddad mot alltför brådstörtade utbetalningar af insatta

medel, synes det vara vida lämpligare att icke genom en uttrycklig föreskrift derom, att de medel, om hvilka nu är fråga, skola å upp- och afskrifningsräkning insättas, förhindra deras fruktbargörande äfven genom insättning å depositionsräkning, hvilket senare för visso skulle lända postsparbanken till väsentlig fördel samt utan tvifvel äfven för Riksbanken vara af nytta. I det yttrande Fullmäktige i Riksbanken afgifvit öfver komiterades förslag, finnes väl icke nämnt, huruvida Fullmäktige hafva något att erinra mot en sådan anordning, men då Fullmäktige för sin del kunnat medgifva öppnandet för postsparbanken af upp- och afskrifningsräkning, anser Utskottet sig ega full rätt att antaga, det betänkligheter från Fullmäktiges sida icke skulle möta för postsparbanken att i Riksbanken begagna jemväl depositionsräkning; och då vidare, om Kongl. Maj:ts proposition vinner Riksdagens bifall, postsparbanken kommer att i Riksbanken, efter öfverenskommelse med Fullmäktige, få begagna kreditiv, synes det icke vara behöfligt för postsparbanken, att för mötande äfven af betydligare uppsägningar hafva synnerligen stora belopp tillgängliga vid anfordran å upp- och afskrifningsräkning.

Det stadgande, som skulle sättas i stället för den i förevarande moment gifna föreskriften, torde dock böra hållas helt allmänt, ty gifvet är, att en del medel, om ock till jämförelsevis ringa belopp, kunna och böra äfven å upp- och afskrifningsräkning insättas, hvarom postsparbankens styrelse synes böra ega frihet att sjelf bestämma.

I följd häraf anser Utskottet §:ns 1:sta moment böra erhålla följande lydelse:

»Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, göras räntebärande genom insättning i Riksbanken.»

Vidkommande slutligen mom. 2 i förevarande §, så har Utskottet icke haft annat att anmärka mot förra delen af detta moment, som börjar med orden: »För så stor del af dessa» etc. och slutar med orden »mellan jordegare å landet», än att det syntes Utskottet lämpligt, *dels* att för vinnande af större tydlighet ordet »dessa» i första raden utbytes mot ordet »influtna», så att det komme att heta: »För så stor del af influtna medel» etc.; *dels* ock att, enär några obligationer af hypoteksföreningar mellan jordegare å landet icke vidare utgifvas samt de redan utgifna nu mera icke kunna finnas i marknaden tillgängliga till synnerligen afsevärda belopp och i allt fall komma att inom kort varda helt och hållet indragna, stadgandet att sådana obligationer få af postsparbanken inköpas, såsom af föga praktisk vikt, torde böra utgå, i hvilket fall ifrågavarande stadgande skulle komma att innehålla — — »räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten eller Sveriges allmänna hypoteksbank».

Hela den senare delen af momentet har Utskottet ansett böra uteslutas, hvarigenom momentet med undantag allenast af de ändringar, här ofvan omförmäls, skulle erhålla samma lydelse, som af komiterade föreslagits.

Det tillägg till momentet, som af Kongl. Maj:t blifvit gjordt, har nemligen tillkommit under förutsättning, att en af Kongl. Maj:t aflåten proposition till innevarande Riksdag om upprättande af en odlingslånefond skulle vinna Riksdagens bifall; och enär denna fråga ännu icke varit föremål för Riksdagens pröfning, skulle afgörandet af nu föreliggande förslag rätteligen hvilat i afbidan på Riksdagens beslut derutinnan, men då det synes Utskottet både olämpligt och öfverflödigt att med förevarande framställning sammanbinda en så vidtutseende fråga som den om berörda odlingslånefond, har Utskottet föreställt sig att förslaget i denna del för närvarande kunde lemnas å sido. Härmed har Utskottet dock ingalunda velat uttala, att nu antydda sätt för placering af postsparbankens medel borde förkastas, men Utskottet föreställer sig att, i händelse odlingslånefonden verkligen kommer till stånd, formen för upplånande af penningar till densamma åtminstone till en början skulle kunna blifva lika med den, hvarunder Riksgäldskontoret, som skulle besörja anskaffandet af behöfliga lånemedel till fonden, i andra fall upplånar medel för statens räkning, eller utfärdande af obligationer med den förändring i innehållet angående uppsägningsrätt m. m., som af det särskilda ändamålet kan varda påkallad. I allt fall, och huru härmed än må komma att ställas, synes det icke vara af nöden att redan nu meddela några bestämmelser i förevarande afseende, då ju, om ock lånefondens upprättande skulle af nu församlade Riksdag beslutas, anledning ej är för handen att antaga, det postsparbanken nästan i samma stund den tillkomme skulle blifva i stånd att fast placera något mera betydande belopp. Vid sådant förhållande synes det icke kunna medföra olägenhet att ännu någon tid uppskjuta meddelandet af bestämmelser af den art, som af Kongl. Maj:t nu satts i fråga, eller föreskrifts meddelande om penningars bindande vid ett papper, som, huru säkert det än torde få anses, dock icke skulle vara af den beskaffenhet, att det kunde med samma, till en början till äfventyrs erforderliga lätthet realiseras, som de öfriga värdepapper, i hvilka postsparbankens medel skulle nedläggas.

Mot öfriga §§ i förevarande lagförslag har Utskottet icke haft något att anmärka; och får Utskottet nu till underlättande af öfversigten här nedan återgifva de §§ i nämnda förslag, sådana de med de af Utskottet här ofvan ifrågasatta ändringar skulle lyda:

§ 7.

*Ränte-
godtgörelse.*

Mom. 1. Ränta å insatta medel godtgöres endast för hel månad och

beräknas från och med månaden näst efter den, då insättningen egt rum, till den månad, då medlen få lyftas.

Mom. 2. Upplupen ränta lägges vid kalenderårs slut till kapitalet. Å hvad af det sålunda uppkommande beloppet utgör helt krontal beräknas ränta från och med början af näst derpå följande år.

Mom. 3. På en och samma motbok godtgöres icke ränta för högre belopp än 1,000 kronor.

§ 9.

Mom. 1. Den, som vill lyfta innestående behållning eller del deraf, *Uppsägning.* skall, med uppvisande af motboken, beloppet å postanstalt skriftligen uppsäga och dervid uppgifva, genom hvilken postanstalt medlen böra utbetalas. Öfver uppsägningen meddelas bevis af postanstalten.

Mom. 2. Uppsägning bör i allmänhet verkställas:

för belopp af högst	50 kronor	minst 10 dagar,
»	»	öfverstigande 50 men ej 500 kronor	» 30 »
»	»	» 500 kronor	» 60 »

allt före den dag, då medlen skola vara att lyfta.

Mom. 3. På postsparbankens styrelse ankommer emellertid att i särskilda fall, der sådant begäres och utan olägenhet för postsparbanken kan ske, medgifva utbetalning af insatta medel äfven inom kortare tid, än här ofvan stadgas.

Mom. 4. Befinnes åter tiden för postens gång påkalla, att vid någon postanstalt uppsägningstiden äfven för belopp af högst 50 kronor utsträcket till mer än tio dagar, bör postsparbankens styrelse meddela nödiga föreskrifter i ämnet, hvilka skola å postanstalten anslås.

Mom. 5. Afser uppsägning icke hela det innestående beloppet, må densamma ej lyda å annat än helt krontal.

Mom. 6. Hafva uppsagda medel icke blifvit af vederbörande lyftade inom tio dagar efter den dag, då desamma skolat tillhandahållas, anses uppsägningen hafva förfallit, och beräknas räntan å dessa medel, såsom vore de i postsparbanken ånyo insatta
och

§ 18.

Mom. 1. De i postsparbanken inflytande medel, som icke erfordras för löpande utgifters bestridande, göras räntebärande genom insättning i Riksbanken. *Medlens frukt-
bargörande.*

Mom. 2. För så stor del af *influtna* medel, som postsparbankens styrelse anser icke behöfva på sådant sätt hållas tillgängliga för att möta uppsägning af medel, hvilka i postsparbanken innestå, skola för postsparbankens räkning inköpas räntebärande obligationer, utfärdade af svenska staten *eller* Sveriges allmänna hypoteksbank.

De öfriga i förevarande nådiga proposition gjorda framställningar har Utskottet icke funnit böra till annan erinran föranleda än att, om ock Kongl. Maj:t må medgifvas rätt att provisoriskt bestämma de arfvoden och löner, hvarom i sista delen af propositionen förmäles, sådant dock endast må ske under förutsättning deraf, att fullständig löne- och arfvodesstat framdeles varder Riksdagens pröfning understäld.

Under åberopande af hvad sålunda anförts får Utskottet hemställa, att Riksdagen må

- a) för sin del antaga ifrågavarande förslag till förordning angående en postsparbank för riket med de af Utskottet föreslagna ändringar;
- b) besluta, att postsparbanken må ega ej mindre att i Riksbanken öppna upp- och afskrifningsräkning med åtnjutande för derå insatta medel, inom högst fyrahundra tusen kronor, af ränta enligt fullmäktiges i Riksbanken bestämmande, än äfven att, utan ställande af säkerhet, i Riksbanken begagna kreditiv till det belopp och mot den inträdesavgift samt under de villkor i öfrigt, Fullmäktige finna skäligt föreskrifva; och
- c) medgifva, att Kongl. Maj:t må tills vidare, och intill dess fullständig löne- och arfvodesstat kan varda Riksdagens pröfning understäld, bestämma så väl arfvoden för ordförande och ledamöter i styrelsen för postsparbanken och ersättning till postverkets tjenstemän för deras bestyr med postsparbanksrörelsen som ock löner och arfvoden för den byråchef och de biträden i öfrigt, som måste anställas

hos Kongl. Generalpoststyrelsen för att besörja de göromål, som tillhöra postsparbanken.

Stockholm den 26 April 1883.

På Sammansatta Utskottets vägnar:

C. BECK-FRIIS.

Reservationer:

af Herr *L. M. Nordenfelt*, hvilken yrkade att nedannämnda §§ i förordningen angående en postsparbank för riket måtte erhålla följande lydelse:

§ 10.

Mom. 1. Anmäler sig innehafvare af motbok till lyftande af medel, som blifvit uppsagda, tillhör det honom styrka sin behörighet dertill på sätt, postsparbankens styrelse bestämmer.

Mom. 2. Har innehafvaren styrkt sin behörighet att lyfta det uppsagda beloppet, verkställes utbetalningen. I annat fall öfverlemnas ärendet till postsparbankens styrelse, som eger att efter omständigheterna förordna om medlens utbetalande eller om frågans öfverlemnande till laga domstol.

Mom. 3, 4 och 5 (lika med Kongl. Maj:ts förslag).

§ 11.

Mom. 1. Medel, öfver hvilka gift qvinna eger att råda, må i postsparbanken insättas för hennes räkning och till hennes förfogande.

Mom. 2. (Lika med Kongl. Maj:ts förslag).

§ 18.

Mom. 1. Af de i postsparbanken inflytande medel skall den del, som postsparbankens styrelse anser behöfva hållas tillgänglig för att möta uppsägning

af insatta medel, och hvilken icke erfordras för bestridande af löpande utgifter, göras räntebärande genom insättning i Riksbanken.

Mom. 2. Postsparbankens öfriga medel skola användas till inköp af räntebärande obligationer, utfärdade af Riksgäldskontoret, Sveriges allmänna hypoteksbank eller svenska hypoteksföreningar å landet, eller ock, likväl högst upptill en tredjedel af postsparbankens samtliga tillgångar, öfverlemnas till Riksbanken eller Riksgäldskontoret, mot särskilda skuldförbindelser, på de villkor, om hvilka postsparbankens styrelse kan öfverenskomma med fullmäktige i Riksbanken eller i Riksgäldskontoret.

af Herrar C. A. Larsson och Jan Andersson i Jönvik, hvilka yttrade: »Emot Sammansatta Stats-, Banko- och Lag-Utskottets betänkande angående inrättandet af en postsparbank för riket, se vi oss föranlåtna afgifva följande reservation:

Af det till grund för den Kongl. propositionen åberopade komitébetänkandet inhemtas, att här i riket sparbanksväsendet vunnit en sådan förökning att då 1834 funnos endast trettiiofyra sparbanker med 23,000 delegare, så hade antalet förökats så, att det 1880 utgjorde 351 sparbanker med 770,551 delegare eller ungefär 17 sparbanksböcker per 100 invånare. Desse delegares behållning utgjorde år 1860: 27,291,937 kronor, hvilken summa 1870 hade ökats med 30,000,000, och 10 år derefter eller 1880 motsvarade 147,555,662 kronor, hvarutöfver sparbankernas egna fonder sistnämnda år uppgingo till 11,365,954 kronor. Denna utredning tyder på att svenska allmänheten under senare år hopsparat omkring 10,000,000 om året.

Komitébetänkandet upplyser visserligen, att en sparbanksstyrelse så missbrukat sitt förtroende, att kassaförvaltaren lemnats tillfälle att förskingra en del af sparbankens medel, men betänkandet upplyser icke, huruvida förlusten drabbat insättarne eller hufvudmännen.

Komiterade åberopa visserligen att postsparbankerna i England tagit en högst betydlig favör, men detta härleder sig uppenbarligen från den låga penningaränta, som i berörda land gör sig gällande. Inom Sverige är förhållandet deremot helt olika, då man vet att de svenska sparbankerna i allra flesta fall tilldela sina insättare fem procent, som vid hvarje års slut göres till kapital; så kan det väl svårligen låta tänka sig, att den svenska allmänheten skulle öfverflytta sina besparingar till postsparbanken mot den låga räntefot, som i komitébetänkandet antydes, eller $3\frac{6}{10}$ procent.

Beträffande deremot utlåningssättet, så verka nuvarande svenska sparbanker dubbelt välgörande inom hvar sina orter; ty på samma gång de göra insättarnes medel fruktbara, så gå de den öfriga befolkningen till handa med

smärre lån, hvilka de få afbördas genom en tiondedels årlig amortering. Komiterade klandra visserligen den härigenom alstrade borgensutvecklingen, men då sparbanksstyrelserna nogsamt känna låntagarnes och löftesmännens affärsförhållande och redbarhet, så får man sällan spörja att några nämnda värda förluster genom nämnda lånerörelse inträffa.

Sålunda återstår det att taga i beräkning den risk, statsverket möjligen kan komma att få vidkännas, i händelse den föreslagna postsparbanken skulle komma att sättas i verkställighet. För detta ändamål är det åt Kongl. Maj:t medgifvet att bestämma så väl arfvoden för ordförande och ledamöter i styrelsen för postsparbanken och ersättning till postverkets tjänstemän för deras bestyr med postsparbanksrörelsen, som ock löner och arfvoden för den byråchef och de biträden i öfrigt, som måste anställas hos Generalpoststyrelsen för att besörja de göromål, som tillhöra postsparbanken.

För att något så när beräkna, hvartill dessa kostnader kunna sig belöpa, uppställes följande kalkyl:

En ordförande och fyra ledamöter i styrelsen à 1,000 kronor	5,000 kronor.
1,680 poststationsföreståndare à 50 kronor	84,000 »
Tryckningskostnader och oförutsedda utgifter	11,000 »
<hr/>	
Summa 100,000 kronor.	

Detta är den summa, som statsverket kommer att vidkännas, åtminstone under loppet af de tio första åren.

I anledning häraf yrka vi att Riksdagen måtte ogilla Utskottets förslag.»

af Herr Friherre *J. G. N. S. Åkerhielm*, hvilken yttrade: »Enär jag ej bättre förstår än att det i § 11 mom. 1 i förslaget till förordning intagna stadgande ingår på civillags område och stadgar, angående gift qvinnas rätt till disposition af egendom, en annan och ny grundsats än den vår nu gällande civillag känner, håller jag före, att i detta fall, och innan Riksdagen blifvit satt i tillfälle att yttra sig öfver den Kongl. propositionen, Högsta Domstolen, enligt § 87 i Regeringsformen, bort vara öfver den ifrågasatta förändringen hörd. Vid det förhållande, att så ej skett, har jag ansett mig — huru litet jag i sak än har att mot stadgandet erinra — icke böra biträda förslaget om dess antagande oförändradt, eller utan att det affattas i full öfverensstämmelse med de grunder, som nu i allmänna lagen gälla.»

af Herr *I. Lyttkens*, hvilken anförde: »Ehuru äfven jag är villig erkänna det samhällsnyttiga i hvarje sträfvande, som afser att vänja befolk-

Bih. till Riksd. Prot. 1883. 4 Saml. 2 Afd. 1 Häft.

ningen i allmänhet och i synnerhet det uppväxande släktet vid sparsamhet, har jag dock ansett mig ej kunna biträda det föreliggande förslaget om inrättande af en postsparbank för riket.

Såväl den för ändamålet tillsatta komité som Herr Finansministern antager, att postsparbankens egna vinstmedel framdeles skola komma att lemna tillgång till bestridande af de för postsparbanken erforderliga förvaltningsutgifter. Att en gång i framtiden så skall komma att ske, kan väl synas sannolikt, men det ligger dock icke utom möjlighetens gräns att så icke kommer att ske, och i hvarje fall kan det icke ske förr än de inestående medlen uppgått till ett belopp, som är tillräckligt stort för att skilnaden emellan den ränta, som postsparbanken vid placering af de insatta medlen kan betinga, och den ränta, som postsparbanken skall godtgöra insättarne, kan förslå till förvaltningsutgifterna. Till dess måste omkostnaderna förskjutas af medel, som eljest skulle kunnat användas för andra statsändamål.

Jag inser mycket väl, att det icke kan vara möjligt att på förhand uppgöra någon fullt tillförlitlig beräkning öfver kostnaderna för postsparbankens organisation och förvaltning, eller att med full säkerhet beräkna till hvilket belopp de inestående medlen minst måste uppgå för att postsparbanken skall kunna bära sina utgifter. Men den omständigheten, att icke fullt noggranna dylika beräkningar kunna åstadkommas, läser väl icke utgöra något giltigt skäl för en underlåtenhet att under olika förutsättningar uppgöra approximativa beräkningar och derigenom sätta Riksdagen i tillfälle att bilda sig en föreställning om storleken af de belopp, hvilka antagligen behöfde för postsparbankens räkning af statsmedlen förskjutas.

Att dessa kostnader komma att blifva icke obetydligt högre än man på grund af komiténs framställning skulle kunna ega anledning antaga, är temligen säkert. Sålunda komme t. ex. antagligen att erfordras icke obetydliga sådana redan för den första anskaffningen af böcker, sparmärken, blanketter och annat tryck.

Det redan strängt anlitade utrymmet i posthuset läser väl ock knappast medgifva inrymmande derstädes af den nya förvaltningen, som för sina skrymmande liggare och dylikt antagligen komma att behöfva ett högst betydande utrymme, så vida göromålen skola kunna på ett tillfredsställande sätt handhafvas. Personalen vid centralanstalten läser icke kunna blifva så alldeles obetydlig. En byråchef med några extra biträden, såsom komitén synes vilja antaga, läser ej kunna bestrida ens de första organisationsgöromålen. Äfven torde det vara att befara, att många af föreståndarne för de mindre poststationer, som tillika skulle blifva sparställen, och hvilka nu nöja sig med en obetydlig ersättning för det ringa besväret att afsända och emottaga några

breff i veckan, skola komma med helt andra anspråk, derest de under flera timmar dagligen skola vara tillstädes i postlokalen för att mottaga eller utbetala sparbanksmedel, och på en del af de större postanstalterna lärer väl den nuvarande personalen ej medhinna att sköta båda tjänstbefattningarne.

Då emellertid all utredning i dessa hänseenden saknas, och då, med den stora utveckling sparbanksväsendet i vårt land redan erhållit, behofvet af en postsparbank ej kan vara så öfverhängande, att icke, i afbidan på en dylik utredning, med inrättandet deraf kan anstå, hemställer jag

att Riksdagen, med afslag å den nu framlagda nådiga propositionen, måtte anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes låta verkställa och för Riksdagen framlägga beräkningar öfver ej mindre de för postsparbanken erforderliga organisations- och förvaltningskostnader, än äfven angående det belopp, hvartill det innestående beloppet ungefärligen måste minst uppgå, innan vinsten genom ränteskilnaden kan blifva tillräcklig att, sedan de af statsmedel förskjutna kostnader blifvit ersatta, betäcka utgifterna för postsparbankens förvaltning.»

af Herr *Johannes Jonson*, hvilken yttrade: »Elhuru jag mer än väl erkänner de fördelar, som med inrättande af en postsparbank för riket skulle uppstå, förutsatt nemligen, att icke tillräckligt antal sparbanker redan förut funnes, kan jag icke finna att, med nu varande förhållanden, en allmän postsparbank är behöflig.

Då sparbanker äro inrättade i hela riket, dels allmänna för ett helt län med afdelningskomitéer inom alla kommuner, dels särskildt för städerna och dels särskildt för härad och kommuner, samt dessutom folkbanker, kapital- och ränteanstalter, så kan jag icke finna annat än att inrättandet af en allmän postsparbank är öfverflödigt.

De i landsorten varande sparbanker, som lemna i allmänhet 5 procent ränta och derutöfver till insättarne, årligen lagd till kapitalet, äro så fördelaktiga, att någon som ser på sin egen fördel icke kan vara benägen att insätta sina besparingar i postsparbanken, der man, enligt komiterades beräkning, ej kan erhålla mer än 3,6 procent.

Genom inrättandet af en allmän postsparbank skulle man befrämja sträfvandet att koncentrera alla besparade och tillgängliga medel i hufvudstaden. Deremot, om penningarne insättas i ortens sparbanker, kunna de blifva tillgängliga för dem i de olika landsorterna, som behöfva mindre lån, hvilka lån, i vanliga fall, få återbetalas under en tid af 5 à 10 år.

Då sparbankerna sålunda kunna betala högre ränta till insättarne än en blifvande postsparbank, så kan jag ej föreställa mig, att sistnämnda bank kan insamla så mycket medel, att den af vinsten kan bära förvaltningskostnaderna.

Att Riksdagen skulle medgifva, att Kongl. Maj:t må tills vidare bestämna så väl arfvoden för ordförande och ledamöter i styrelsen för postsparbanken och ersättning till postverkets tjenstemän, som ock löner och arfvoden för den byråchef och de biträden i öfrigt, som måste anställas hos Kongl. Generalpoststyrelsen, kan jag, då ingen utredning om kostnaden härför ännu förefinnes, för min del, icke tillstyrka.

På dessa skäl har jag ansett, att Sammansatta Utskottet bort tillstyrka Riksdagen att icke godkänna hvad Kongl. Maj:t i berörda afseende föreslagit.»

af Herr *V. N. Ekenman*, hvilken önskade annan redaktion af § 10 i förslaget till förordning angående postsparbank för riket; och

af Herr *F. J. E. Berglöf*.